

УДК 159.923:316.647.5(043.3)

DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2217.2025.63.24-29>

Олександр САФІН, д-р психол. наук, проф.

ORCID ID: 0000-0001-5745-8635

e-mail: 245440ss@gmail.com

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

Наталія МАСЬ, канд. психол. наук, доц.

ORCID ID: 0000-0003-3940-3985

e-mail: 2005mas@ukr.net

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

Юлія ТЕПТЮК, канд. психол. наук

ORCID ID: 0000-0002-2918-112X

e-mail: yuliia.teptiuk@gmail.com

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, Умань, Україна

ПРО ВПЛИВ СТАТУСУ ВІРТУАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ЗДОБУВАЧА НА ЙОГО ТОЛЕРАНТНІСТЬ ДО НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

Вступ. У віртуальному середовищі, де невизначеність є системоутворювальною властивістю, а соціальна інформація – надлишковою і випереджає факти, несе багато фейків і суперечливих думок, найбільш затребуваною якістю користувача, що формує свою віртуальну ідентичність, стає толерантністю до невизначеності.

Методи. Використано адаптовані методики оцінювання віртуальної ідентичності "Статус ВІ" і толерантності до невизначеності MSTAT-I. Наявність і характер взаємозв'язку перевірялися за допомогою кореляційного аналізу (*r*-критерій Пірсона), регресійного аналізу (*F*-критерій Фішера) і моделювання структурними рівняннями (SEM). Обробку даних здійснено з використанням кореляційного аналізу (*r*-критерій), *H*-критерію Краскала – Уолліса й *U*-критерію Манна – Вітні, множинної лінійної регресії (метод найменших квадратів, МНК) і методу моделювання структурними рівняннями (метод максимальної правдоподібності).

Результати. Доведено, що користувачі студентського віку, які демонструють дифузну ВІ, відчуваючи труднощі в осмисленому ініціативному самовираженні у віртуальному середовищі, є менш толерантними до невизначеності порівняно з користувачами, орієнтованими на пошук і/або підтвердження ВІ (досягнута, вирішена, мораторій). Іншими словами, пошук і прийняття ВІ пов'язані з подоланням невизначеності шляхом вибору з безлічі альтернатив вираження "Я" у віртуальному середовищі. Прийняття віртуальної ідентичності збільшує толерантність до невизначеності. Пошук віртуальної ідентичності пов'язаний із перевагою невизначеності. Користувачі з дифузною віртуальною ідентичністю демонстрували тенденцію до сприйняття невизначених (нових і двозначних) ситуацій як джерел загрози. З віком поглиблюється розуміння складних ситуацій і знижується інтерес до нових стимулів. Установлено, що віковий градієнт більш виражений у чоловіків, ніж у жінок, – у вибірці чоловіків показано прогноз значного зростання толерантності до невизначеності у віковому діапазоні 18–25 років.

Висновки. У статті проаналізовано внесок компонентів і статусу віртуальної ідентичності у варіативність показників толерантності до невизначеності серед користувачів онлайн-платформ студентського віку. Зроблено спробу розширити межі попередніх досліджень психології ідентичності й толерантності до невизначеності, пропонуючи погляд на компоненти та статуси віртуальної ідентичності як предиктори толерантності до невизначеності молодих користувачів онлайн-платформ. Із цією метою вивчався зв'язок між показниками віртуальної ідентичності й толерантності до невизначеності серед користувачів онлайн-платформ студентського віку.

Ключові слова: віртуальна ідентичність, толерантність до невизначеності, невизначеність, ідентичність, віртуальне середовище, онлайн-платформа.

Вступ

Повсякденне життя сповнене невизначених ситуацій, кількість яких зростає у зв'язку з розвитком цифрових технологій і виникненням віртуального середовища – безперервного потоку штучно створеної інформації, яку людина сприймає як природне навколишнє середовище (Blascovich et al., 2002). У віртуальному середовищі, де невизначеність є системоутворювальною властивістю (Flores-Cortes et al., 2023), а соціальна інформація – надлишковою і випереджає факти, несе багато фейків і суперечливих думок (Ferguson, Turner, & Orben, 2024), найбільш затребуваною якістю користувача, що формує свою віртуальну ідентичність, стає толерантність до невизначеності (далі ТН). У віртуальному середовищі зв'язок ідентичності й ТН особливо важливий із соціально-психологічного погляду, оскільки користувачі отримують можливість експериментувати з віртуальними самопрезентаціями й саморозширенням (self-expansion), оцінюючи загрози ідентичності (Macharia, Serrano, & Sabherwal, 2024), ризики й можливості цифрових "Я" в умовах інформаційної непередбачуваності, складності, суперечливості, недостовірності або неадекватності. Надзвичайно важливим цей зв'язок є для молоді, яка навчається, коли

самодослідження і становлення ідентичності стають необхідними умовами позитивного розвитку в цифровому середовищі (Soh, Talaifar, & Harari, 2024). Проте мало відомо про те, як ТН пов'язана з пошуком і прийняттям ідентичності в умовах віртуального середовища.

Мета статті – аналіз внеску компонентів і статусу віртуальної ідентичності у варіативність показників толерантності до невизначеності серед користувачів онлайн-платформ студентського віку. **Завдання:** опитування з метою вимірювання ВІ і ТН; аналіз компонентів і статусів ВІ, асоційованих із ТН серед студентів – користувачів онлайн-платформ.

Огляд літератури. Користувачі онлайн-платформ досліджують альтернативи ідентичності та підтримують самототожність в умовах інформаційної невизначеності. Попередні дослідження встановили, що неадаптивні процеси розвитку ідентичності в реальних середовищах компенсуються проблемним використанням онлайн-платформ і пов'язані з низьким рівнем толерантності до невизначеності, проте про вплив віртуальної ідентичності на толерантність до невизначеності мало відомо.

Починаючи з кінця 40-х років минулого століття, коли толерантність до невизначеності (tolerance of ambiguity)

була вперше психологічно концептуалізована Е. Френкель-Брансвік як властивість особистості, і аж до теперішнього часу багато досліджень зосереджено на вивченні прогностичної корисності ТН для подолання тривожності, афективних розладів і зміцнення психічного здоров'я (Furnham, & Marks, 2013; Hillen et al., 2017). Найбільш помітною темою у сучасних дослідженнях є пошук психологічних корелятів і предикторів ТН (Nagel et al., 2023), до яких деякі дослідники відносять ідентичність.

Одна з гіпотез про механізми зв'язку між ТН та ідентичністю, висунута Е. Френкель-Брансвік, отримала визнання у сучасній психології (Furnham, & Marks, 2013; Ziemes, & Abs, 2017), у реальних середовищах пояснюючи низький рівень ТН розбіжністю різних аспектів ідентичності, які асоціюються з несумісними патернами поведінки або амбівалентним ставленням до себе. Відомо, що амбівалентне ставлення до своєї ідентичності асоціюється із ТН, коли високий рівень ТН є предиктором низького рівня конфлікту ідентичності (Leong, & Ward, 2000), кризи ідентичності, порушення почуття зв'язності ідентичності (Schmidt, & Fuchs, 2021), а позитивна групова ідентичність сприяє подоланню невизначеності майбутнього і високому рівню ТН. Незважаючи на численні дослідження ТН, лише в незначній кількості праць українських авторів оцінюється роль ідентичності (Гусев, 2009; Литвин, 2019; Павленко, 2019; Саннікова, Санніков, 2020).

Аналогічно дослідницьку проблематику представлено у сфері психології ідентичності, де ТН обговорюють напрощуд мало. У межах зближення віково-психологічного й соціально-психологічного контекстів ідентичність пов'язують з усвідомленням тимчасової спадкоємності й переживанням єдності та унікальності власного "Я", визначаючи самототожність і спільність соціальних зразків групи, до якої людина себе відносить (Schwartz, Luycx, Vignoles (Eds.), 2011), – у прагненні зменшити невпевненість у собі людина просувається від періоду невизначеності до підтвердження тотожності "Я" (Crocetti et al., 2022). Невизначеність (uncertainty) є не рисою особистості, а контекстуальною характеристикою, де цілісність і зв'язність ідентичності дають змогу подолати невизначеність шляхом вибору способів самовираження і самокатегоризації, адекватних конкретному середовищу (Choi, & Hogg, 2020). Узгоджена множинна ідентичність допомагає людині долати ситуації невизначеності (Soronen, & Koivunen, 2022).

Отже, незважаючи на великі дослідження ТН та ідентичності, на диво мало емпіричних досліджень, де обговорюється цікава відповідність цих явищ у віртуальному середовищі. Крім того, складність узагальнення та інтеграції даних щодо зв'язку ТН та ідентичності у віртуальному середовищі обумовлена переважною концептуалізацією цифрових середовищ як контекстуального чинника ідентичності (Soh, Talaifar, & Harari, 2024), але недостатньою увагою до концептуалізації та операціоналізації ВІ як специфічної форми ідентичності.

Експансія віртуального середовища (ігрові та соціальні онлайн-платформи, екосистема "метавсесвіту") ставить питання про ресурси подолання невизначеності, доступні носіям віртуальної ідентичності (далі ВІ), – розширення цифрового "Я", що долає обмеження фізичної реальності й виявляє функцію преадаптації. ВІ психологічно операціоналізована як опосередковане технологією ментально оброблене "Я", представлене або змодельоване на комп'ютерах, у комп'ютерних мережах, електронних іграх і будь-яких інших віртуальних і цифрових медіасередовищах. Функціонально ВІ балансує між

переживанням унікальності "Я" і почуттям приналежності "Я" до віртуальної спільноти у спробі знайти безперервне, узгоджене й інтегроване переживання самототожності у віртуальному середовищі. Переосмислюючи й інтерпретуючи неоеріксонівські ідеї про механізми розвитку ідентичності (Crocetti et al., 2022; Schwartz, Luycx, Vignoles (Eds.), 2011) у контексті культурно-історичної психології, пропонуємо виокремлювати в динамічній моделі ВІ два компоненти (виміри):

- інтенсивність пошуку ВІ як інтеграцію двох різних напрямів дослідження альтернатив втілення "Я", релевантних ідентичності, – дослідницький "пошук у ширину" (exploration in breadth) за Дж. Марсія (Schwartz, Luycx, Vignoles (Eds.), 2011, р. 31–53) і "пошук у глибину" (exploration in depth) за В. Мієс, К. Лайкх, Е. Кросетті та ін. (Crocetti et al., 2022; Schwartz, Luycx, Vignoles (Eds.), 2011, р. 77–98);

- осмисленість прийняття ВІ як узагальнення двох ступенів прихильності прийнятим зобов'язанням втілення "Я", впевненості у виборі прийнятої ідентичності, приписування тотожності та безперервності "Я" "того значення, яке надається значущим іншим у безпосередньому оточенні" (Erikson, 1994, р. 59), – "прийняття зобов'язань" (commitment making) за Дж. Марсія (Schwartz, Luycx, Vignoles (Eds.), 2011, р. 31–53) та "ідентифікація із зобов'язаннями" (identification with commitment) за В. Мієс, К. Лайкх, Е. Кросетті та ін. (Crocetti et al., 2022; Schwartz, Luycx, Vignoles (Eds.), 2011, р. 77–98).

Співвідношення двох вимірів ВІ (інтенсивність пошуку й осмисленість прийняття) визначає чотири статуси – дифузія, передбачуваність, досягнення та мораторій. Попередні дослідження демонструють зв'язок між ТН, неадаптивними процесами ідентичності у невіртуальних середовищах і надмірною залученістю в інтернет, соціальні мережі та онлайн-ігри (Noon et al., 2021; Soh, Talaifar, & Harari, 2024). Установлено, що низький рівень ТН асоціюється із ризикованим і проблемним використанням соціальних мереж (Wu et al., 2023) та інтернету (Chashmi et al., 2023), екстремізмом на онлайн-платформах (Mikhaeil, & Baskerville, 2024), дегуманізацією ідентичності (Yin et al., 2024), проблемним розширенням "Я" в онлайн-середовищах (Yang et al., 2024), а злитістю соціальної та особистої ідентичності знижує невизначеність і невпевненість особистості, підвищуючи толерантність до неоднозначних стимулів (Swann, & Buhrmester, 2015). Проте є винятки – деякі дослідження виявляють зв'язок між інтегрованим почуттям ідентичності й менш адаптивними життєвими явищами (напр. інтернет-залежністю, низькою ТН).

Методи

Використано адаптовані методики оцінювання віртуальної ідентичності "Статус ВІ" і толерантності до невизначеності MSTAT-I. Обробку даних здійснено з використанням кореляційного аналізу (r-критерій), Н-критерію Краскела – Уолліса й U-критерію Манна – Вітні, множинної лінійної регресії (метод найменших квадратів, МНК) і методу моделювання структурними рівняннями (метод максимальної правдоподібності).

Результати

Респонденти заповнювали методики для вимірювання ВІ та ТН. Опитування проведено у бланковій формі, методики пред'являлися заочно й анонімно. Гіпотеза емпіричного дослідження – компоненти та статус ВІ є чинниками ТН. Мета емпіричного дослідження – вивчити компоненти та статуси ВІ, асоційовані з ТН, серед здобувачів – користувачів онлайн-платформ. У дослідженні

взяли участь 250 здобувачів (35 % чоловіків і 65 % жінок) у віці 18–25 років ($M = 19,8$; $SD = 1,8$). Усі учасники є активними користувачами соціальних онлайн-платформ і рольових онлайн-ігор (досвід використання соціальних онлайн-платформ – від 8 років; досвід геймінгу з використанням ігрових онлайн-платформ – від 8 років). Вибірка є рандомізованою. Описові статистики й дані порівняльного аналізу змінних подано у табл. 1, де видно нижчий рівень субшкал ТН у користувачів, які демонструють дифузний

статус ВІ: вони прагнуть уникати незнайомої та невизначеної інформації, оскільки відчують труднощі у виборі способів і засобів самовираження у віртуальному середовищі. Додатковий порівняльний аналіз двох груп – чоловіків і жінок – виявив більш високі показники (U-критерій при $p = 0,01$) ставлення до новизни й невизначених ситуацій у чоловіків порівняно із жінками. Інших відмінностей виявлено не було.

Таблиця 1

Середні значення, стандартні відхилення та статистика відмінностей ТН при порівнянні груп із різними статусами ВІ ($N = 250$)

Шкала	Змінна	Статуси ВІ				Статистика U-критерію Манна – Вітні
		М (SD)				
		Дс (40 %)	Нв (10 %)	Мр (30 %)	Дф (20 %)	
ТН (MSTAT-I)	Загальний показник ТН	81,9 (17,4)	77,5 (8,1)	83,1 (19,2)	74,8 (13,3)	p = 0,05* (Дф<Мр)
	Ставлення до новизни	13,1 (3,0)	11,7 (2,2)	13,3 (3,6)	11,6 (2,5)	p = 0,05* (Дф<Дс)
	Ставлення до складних завдань	29,7 (7,2)	27,6 (4,5)	30,7 (6,7)	27,8 (5,7)	p>0,05
	Ставлення до невизначених ситуацій	33,4 (8,1)	34,1 (4,2)	34,0 (9,2)	30,5 (6,0)	p>0,05
	Перевага невизначеності	44,2 (9,7)	42,5 (5,6)	43,9 (10,2)	39,0 (9,4)	p = 0,01** (Дф<Дс)
	Прийняття / уникнення невизначеності	37,6 (9,3)	35,0 (6,1)	39,1 (10,8)	35,8 (6,9)	p>0,05

Примітки: Дс – досягнута віртуальна ідентичність; Нв – наперед визначена віртуальна ідентичність; Мр – мораторій віртуальної ідентичності; Дф – дифузна віртуальна ідентичність; р – рівень статистичної значущості U-критерію: * – $p = 0,05$; ** – $p = 0,01$; M (SD) – середнє арифметичне значення (стандартне відхилення).

Кореляцію показників прийняття ВІ та ТН подано у табл. 2, вони демонструють значущі зв'язки – учасники, орієнтовані на осмислене ініціативне самовираження у віртуальному середовищі, віддають перевагу неодноразовим, складним, незнайомим і суперечливим стимулам. Очікуваним став зв'язок між перевагою невизначеності та пошуком ВІ на рівні тенденції – учасники, які не володіють, але шукають способи самовираження у віртуальному середовищі, схильні обирати невизначену інформацію, що допускає різні інтерпретації.

Було виявлено значущі зв'язки хронологічного віку зі ставленням до новизни ($r = -0,23$ при $p < 0,01$) і складних завдань ($r = 0,13$ при $p < 0,05$).

У табл. 3 подано лише значущі результати регресійного аналізу. Можна зазначити наявність внесків осмисленого прийняття ВІ у варіативність показників ТН. І хоча показники регресії (R-квадрат) є невисокими, наявні ефекти впливу ВІ на ставлення особистості до невизначених умов середовища. Виявили відсутність ефектів впливу ТН на ВІ (якість регресійної моделі: $F = 1,10$ при $p = 0,33$).

Таблиця 2

Кореляції між показниками ВІ і ТН ($N = 250$)

Показники ТН (шкала MSTAT-I)	Значення коефіцієнта кореляції Пірсона	
	Пошук ВІ	Прийняття ВІ
Загальний показник ТН	0,05	0,26**
Ставлення до новизни	0,08	0,25**
Ставлення до складних завдань	-0,01	0,19**
Ставлення до невизначених ситуацій	0,06	0,24**
Перевага невизначеності	0,11*	0,28**
Прийняття / уникнення невизначеності	-0,01	0,19**

Примітки: * – $p < 0,05$; ** – $p < 0,01$.

Таблиця 3

Результати регресійного аналізу показників ВІ і ТН ($N = 250$)

Чинники	Показники моделі		
	Статистика F-критерію	Статистика t-критерію	R-квадрат
Залежна змінна – Загальний показник ТН			
Пошук ВІ	F = 5,88**	t = –0,11	0,27
Прийняття ВІ		t = 3,30***	
Залежна змінна – Ставлення до невизначених ситуацій			
Пошук ВІ	F = 5,19**	t = –0,11	0,26
Прийняття ВІ		t = 3,07**	
Залежна змінна – Ставлення до складних завдань			
Пошук ВІ	F = 3,79*	t = –0,07	0,22
Прийняття ВІ		t = 2,74**	
Залежна змінна – Ставлення до новизни			
Пошук ВІ	F = 5,39**	t = 0,16	0,26
Прийняття ВІ		t = 3,07**	
Залежна змінна – Перевага невизначеності			
Пошук ВІ	F = 3,02*	t = –0,28	0,28
Прийняття ВІ		t = 2,41*	
Залежна змінна – Прийняття / уникнення невизначеності			
Пошук ВІ	F = 18,15***	t = 9,15***	0,18

Примітки: * – $p < 0,05$; ** – $p < 0,01$; *** – $p < 0,001$.

Так, прийняття ВІ визначає усі аналізовані показники ТН, а спільний ефект від взаємодії компонентів пошуку і прийняття ВІ, який виникає у статусі досягнутої ідентичності, сприяє перевазі невизначеності. Аналіз значущого ефекту взаємодії "вік×стать" для ставлення до новизни ($\beta = -0,17$; $p < 0,001$) засвідчив, що віковий градієнт більш виражений у чоловіків (показник кореляції параметра з віком $r = 0,20$; $p < 0,001$), ніж у жінок (показник кореляції параметра з віком $r = 0,15$; $p < 0,01$).

Дискусія і висновки

Висунуту гіпотезу підтверджено. Доведено, що користувачі студентського віку, які демонструють дифузну ВІ, відчуваючи труднощі в осмисленому ініціативному самовираженні у віртуальному середовищі, є менш толерантними до невизначеності порівняно з користувачами, орієнтованими на пошук і/або підтвердження ВІ (досягнута, вирішена, мораторій). Іншими словами, пошук і прийняття ВІ пов'язані з подоланням невизначеності шляхом вибору з безлічі альтернатив вираження "Я" у віртуальному середовищі. Цей момент особливо важливий, оскільки прояснює психологічний механізм експериментування з ідентичністю у віртуальному середовищі, – втілюючи різноманіття неоднозначних і суперечливих "Я", користувачі онлайн-платформ більш повно переживають свою присутність у середовищі й самопредставлення у разі прийняття віртуальної ідентичності. Отримані дані узгоджуються з висновками інших дослідників про узгоджену й цілісну ідентичність як медіатор позитивного розвитку молоді у віртуальному середовищі (Yang et al., 2024), а також підтримують тезу про позитивний зв'язок між адаптивними процесами ідентифікації і високим рівнем ТН (Choi, & Hogg, 2020; Schmidt, & Fuchs, 2021; Swann, & Buhrmester, 2015; Ziemes, & Abs, 2017). Крім того, підтримуючи розуміння ТН як особистісної диспозиції (Furnham, & Marks, 2013), можна припускати відносну стійкість її проявів у різних середовищах – реальному та віртуальному. Інтерпретуючи отримані дані, можна припустити, що компонент "Я" (ВІ), який виникає у віртуальному середовищі, у молодому віці впливає на властивості особистості (напр. ТН) у безпосередній реальності.

Отримані результати суперечать висновкам деяких дослідників про труднощі ідентифікації у молодих жінок із високим рівнем ТН. Утім, широта дослідження ідентичності є можливою лише в умовах ініціативного пошуку й осмисленого "приміряння" до власного "Я", що узгоджується з авторитетними висновками (Furnham, & Marks, 2013; Soh, Talaifar, & Harari, 2024). З отриманих результатів виходить, що, володіючи досягнутою ідентичністю, і чоловіки і жінки інтерпретують невизначені ситуації як можливості для розвитку, а не як загрози, формують ставлення до невизначених стимулів як цікавих, віддаючи перевагу неоднозначним, складним для розуміння, невизначеним, незнайомим і внутрішньо суперечливим стимулам середовища. Аналогічних висновків дійшли й інші дослідники (Furnham, & Marks, 2013; Schmidt, & Fuchs, 2021; Swann, & Buhrmester, 2015). Тенденція сприймати невизначені ситуації як джерело загрози є характерною для низького рівня ТН і виникає тоді, коли відсутнє мотивуюче прагнення до усвідомлення ідентичності – користувач не веде пошук ВІ (блокує континуум дослідницької поведінки у віртуальному середовищі) і не приймає ВІ (заперечує власну прихильність до системи ціннісно-смыслових орієнтацій у віртуальному контексті), тобто перебуває у статусі дифузної ВІ. Загалом виявлені ефекти впливу ідентичності на ставлення до невизначених ситуацій узгоджуються з

висновками інших авторів (Macharia, Serrano, & Sabherwal, 2024; Mikhael, & Baskerville, 2024).

Віковий градієнт ТН у зв'язку з ВІ, імовірно, пов'язаний із проблемами преадаптації та культурного соціогенезу особистості, що супроводжують наростання когнітивної складності та гнучкості в інтерпретації та узагальненні невизначених ситуацій. Віково-статеві відмінності ТН у зв'язку з ВІ, представлені у цій роботі, узгоджуються з висновками попередніх досліджень (Noon et al., 2021), підкреслюючи інтерес чоловіків до нових і невизначених ситуацій, що, мабуть, обумовлено більшою схильністю чоловіків, порівняно із жінками, до новачій і ризикованої поведінки (Nagel et al., 2023), а також більшою залученістю молодих чоловіків у віртуальні середовища.

Обмеження, пов'язане з вибіркою та дослідницьким планом. Продемонстровано внески компонентів ВІ у мінливість показників ТН, виявлено відмінності у ТН серед активних користувачів (студентів) онлайн-платформ із різними статусами ВІ. Незважаючи на обмеження, дослідження демонструє дані про позитивний вплив ВІ на ТН молодих користувачів онлайн-платформ. У сукупності представлені матеріали підтверджують преадаптивний механізм ВІ – у прагненні зменшити невпевненість у собі користувачі студентського віку просуваються у пошуку і прийнятті ВІ, формуючи ставлення до неоднозначних, когнітивно складних, незнайомих і внутрішньо суперечливих ситуацій як можливостей і ресурсів позитивного саморозвитку. Варто зазначити, що динамічний зв'язок ВІ та ТН більш виражений у чоловіків, ніж у жінок, і зростає у молодості у зв'язку з високою залученістю до віртуального середовища при розв'язанні завдань особистісного, професійного, соціального розвитку, освіти.

Утім, деякі питання залишилися нерозкритими. По-перше, не можна робити висновки про зміни зв'язку у часі. По-друге, робота стосувалася не всіх форм (стилів) ідентичності. По-третє, особливості вибірки не дають можливості широким узагальнень. Зазначене вимагає подальшого емпіричного дослідження зв'язків ідентичності та ТН у різних соціальних групах і сферах, що становить перспективи дослідження. Результати дослідження заповнюють брак психологічної літератури про зв'язок більш адаптивних явищ віртуальної ідентичності з високим рівнем толерантності до невизначеності й підтримують припущення про прогнозовану мінливість толерантності до невизначеності залежно від статусу віртуальної ідентичності, віку та статі користувачів онлайн-платформ студентського віку.

Внесок авторів: Олександр Сафін – розробка теоретико-методологічних засад дослідження; Олія Тептюк – контент-аналіз наукових джерел, розробка задуму емпіричного дослідження; Наталія Мась – емпіричне дослідження та інтерпретація його результатів.

Джерела фінансування. Це дослідження не отримало жодного гранту від фінансової установи в державному, комерційному або некомерційному секторах.

Список використаних джерел

- Гусев, А. І. (2009). *Толерантність до невизначеності як чинник розвитку ідентичності особистості* [Дис. канд. психол. наук, Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського].
- Литвин, С. В. (2019). Толерантність до невизначеності як психологічний конструкт. *Psychological journal*, 1(21), 90–107. <https://doi.org/10.31108/1.2019.1.21>
- Павленко, Г. В. (2019). Толерантність до невизначеності як ресурс психологічного благополуччя студентів. *Актуальні проблеми психології*, 7(47), 208–219. https://www.researchgate.net/publication/374063892_TOLERANTNIST_DO_NEVIZNACENOSTI_AK_RESURS_PSIHOLOGICNOGO_BLAGOPOLUCH_CA_STUDENTIV

Саннікова, О. П., & Санніков, О. І. (2020). Толерантність до невизначеності як предиктор прийняття рішень особистістю. *Вісник післядипломної освіти. Серія: Соціальні та поведінкові науки*, 12(41), 98–123. [https://doi.org/10.32405/2522-9931/2522-9958-2020-12\(41\)-98-123](https://doi.org/10.32405/2522-9931/2522-9958-2020-12(41)-98-123)

Blascovich, J., Loomis, J., Beall, A. C., Swin, K. R., Hoyt, C. L., & Bailenson, J. N. (2002). Immersive Virtual Environment Technology as a Methodological Tool for Social Psychology. *Psychological Inquiry*, 13(2), 103–124. <https://doi.org/10.1207/S15327965PLI130201>

Chashmi, S. J. E., Hasani, J., Kuss, D. J., Griffiths, M. D., & Shahrajabian, F. (2023). Tolerance for ambiguity, reappraisal, and suppression mediate the relationship between problematic internet use and procrastination. *Current Psychology*, 42, 27088–27109. <https://doi.org/10.1007/s12144-022-03745-0>

Choi, E. U., & Hogg, M. A. (2020). Self-uncertainty and group identification: A meta-analysis. *Group Processes & Intergroup Relations*, 23(4), 483–501. <https://doi.org/10.1177/1368430219846990>

Crocetti, E., Albarello, F., Meeus, W., & Rubini, M. (2022). Identities: A developmental social-psychological perspective. *European review of social psychology*, 34(1), 161–201. doi:10.108 0/10463283.2022.2104987

Erikson, E. H. (1994). Identity: youth and crisis. W. W. Norton & Company.

Ferguson, A. M., Turner, G., & Orben, A. (2024). Social uncertainty in the digital world. *Trends in Cognitive Sciences*, 28(4), 286–289. <https://doi.org/10.1016/j.tics.2024.02.005>

Flores-Cortes, M., Guerra-Armas, J., Pineda-Galan, C., La Touche, R., & Luque-Suarez, A. (2023). Sensorimotor Uncertainty of Immersive Virtual Reality Environments for People in Pain: Scoping Review. *Brain sciences*, 13, 1461. <https://doi.org/10.3390/brainsci13101461>

Furnham, A., & Marks, J. (2013). Tolerance of Ambiguity: A Review of the Recent Literature. *Psychology*, 4(9), 717–728. <https://doi.org/10.4236/psych.2013.49102>

Hillen, M. A., Guthrie, C. M., Strout, T. D., Smets, E. M. A., & Han, P. K. J. (2017). Tolerance of uncertainty: Conceptual analysis, integrative model, and implications for healthcare. *Social Science & Medicine*, 180, 62–75. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2017.03.024>

Leong, C. H., & Ward, C. (2000). Identity conflict in sojourners. *International Journal of Intercultural Relations*, 24(6), 763–776. [https://doi.org/10.1016/S0147-1767\(00\)00030-4](https://doi.org/10.1016/S0147-1767(00)00030-4)

Macharia, M., Serrano, C., & Sabherwal, R. (2024). Uncovering identity threat and response processes involving digital media (ITARP-DM). *Computers in Human Behavior*, 158, 108247. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2024.108247>

Mikhael, C. A., & Baskerville, R. L. (2024). Explaining online conspiracy theory radicalization: A second-order affordance for identity-driven escalation. *Information Systems Journal*, 34(3), 711–735. <https://doi.org/10.1111/isj.12427>

Nagel, K. M., Grant, D. M., Hahn, B. J., Deros, D. E., & Walker, E. A. (2023). Psychometric properties of two independent measures evaluating uncertainty and ambiguity. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*, 45(4), 964–977. <https://doi.org/10.1007/s10862-023-10075-3>

Noon, E. J., Schuck, L. A., Gu, S. M., Şahin, B., Vujović, B., & Aydın, Z. (2021). To compare, or not to compare? Age moderates the relationship between social comparisons on Instagram and identity processes during adolescence and emerging adulthood. *Journal of Adolescence*, 93, 134–145. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2021.10.008>

Schmidt, P., & Fuchs, T. (2021). The unbearable dispersal of being: Narrativity and personal identity in borderline personality disorder. *Phenomenology and the Cognitive Sciences*, 20(2), 321–340. <https://doi.org/10.1007/s11097-020-09712-z>

Schwartz, S. J., Luyckx, K., & Vignoles, V. L. (Eds.). (2011). *Handbook of identity theory and research*. Springer Science. <https://doi.org/10.1007/978-1-4419-7988-9>

Soh, S., Talaifar, S., & Harari, G. (2024). Identity development in the digital context. *Social and Personality Psychology Compass*, 18, 2. <https://doi.org/10.1111/spc3.12940>

Soronen, A., & Koivunen, A. (2022). Platformed intimacies: Professional belonging on social media. *European Journal of Cultural Studies*, 25(5), 1344–1360. <https://doi.org/10.1177/13675494221079854>

Swann, W. B. Jr., & Buhrmester, M. D. (2015). Identity fusion. *Current Directions in Psychological Science*, 24(1), 52–57. <https://doi.org/10.1177/0963721414551363>

Wu, Y., An, Z., Lin, Y., Zhang, J., Jing, B., & Peng, K. (2023). Social media use, uncertainty, and negative affect in times of pandemic crisis. *Digital Health*, 9. <https://doi.org/10.1177/20552076231181227>

Yang, S., Kim, H., Song, M., Lee, S., & Jang, L. (2024). The Double-Edged Influence of Self-Expansion in the Metaverse: A Two-Wave Panel Assessment of Identity Perception, Self-Esteem, and Life Satisfaction. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 27(1), 37–46. <https://doi.org/10.1089/cyber.2022.0400>

Yin, L., Feng, J., Hou, W., Wang, P., & Yin, Y. (2024). Smartphone's on, humanness's off: Phubbing breeds dehumanization via subjectivity uncertainty. *Computers in Human Behavior*, 160, Art. 108378. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2024.108378>

Ziemes, J., & Abs, H. (2017). Strong identities and endorsement of human rights: Conflicting or complementary? *South African Journal of Higher Education*, 31(6), 151–166. <https://doi.org/10.20853/31-6-1636>

References

- Blascovich, J., Loomis, J., Beall, A. C., Swin, K. R., Hoyt, C. L., & Bailenson, J. N. (2002). Immersive Virtual Environment Technology as a Methodological Tool for Social Psychology. *Psychological Inquiry*, 13(2), 103–124. <https://doi.org/10.1207/S15327965PLI130201>
- Chashmi, S. J. E., Hasani, J., Kuss, D. J., Griffiths, M. D., & Shahrajabian, F. (2023). Tolerance for ambiguity, reappraisal, and suppression mediate the relationship between problematic internet use and procrastination. *Current Psychology*, 42, 27088–27109. <https://doi.org/10.1007/s12144-022-03745-0>
- Choi, E. U., & Hogg, M. A. (2020). Self-uncertainty and group identification: A meta-analysis. *Group Processes & Intergroup Relations*, 23(4), 483–501. <https://doi.org/10.1177/1368430219846990>
- Crocetti, E., Albarello, F., Meeus, W., & Rubini, M. (2022). Identities: A developmental social-psychological perspective. *European review of social psychology*, 34(1), 161–201. doi:10.108 0/10463283.2022.2104987
- Erikson, E. H. (1994). Identity: youth and crisis. W. W. Norton & Company.
- Ferguson, A. M., Turner, G., & Orben, A. (2024). Social uncertainty in the digital world. *Trends in Cognitive Sciences*, 28(4), 286–289. <https://doi.org/10.1016/j.tics.2024.02.005>
- Flores-Cortes, M., Guerra-Armas, J., Pineda-Galan, C., La Touche, R., & Luque-Suarez, A. (2023). Sensorimotor Uncertainty of Immersive Virtual Reality Environments for People in Pain: Scoping Review. *Brain sciences*, 13, 1461. <https://doi.org/10.3390/brainsci13101461>
- Furnham, A., & Marks, J. (2013). Tolerance of Ambiguity: A Review of the Recent Literature. *Psychology*, 4(9), 717–728. <https://doi.org/10.4236/psych.2013.49102>
- Gusev, A. I. (2009). *Tolerance to uncertainty as a factor in the development of personality identity* [Diss. cand. of psychological sciences, K.D. Ushinsky South Ukrainian National Pedagogical University] [in Ukrainian].
- Hillen, M. A., Guthrie, C. M., Strout, T. D., Smets, E. M. A., & Han, P. K. J. (2017). Tolerance of uncertainty: Conceptual analysis, integrative model, and implications for healthcare. *Social Science & Medicine*, 180, 62–75. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2017.03.024>
- Leong, C. H., & Ward, C. (2000). Identity conflict in sojourners. *International Journal of Intercultural Relations*, 24(6), 763–776. [https://doi.org/10.1016/S0147-1767\(00\)00030-4](https://doi.org/10.1016/S0147-1767(00)00030-4)
- Lytvyn, S. V. (2019). Tolerance to uncertainty as a psychological construct. *Psychological journal*, 1(21), 90–107 [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.31108/1.2019.1.21>
- Macharia, M., Serrano, C., & Sabherwal, R. (2024). Uncovering identity threat and response processes involving digital media (ITARP-DM). *Computers in Human Behavior*, 158, 108247. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2024.108247>
- Mikhael, C. A., & Baskerville, R. L. (2024). Explaining online conspiracy theory radicalization: A second-order affordance for identity-driven escalation. *Information Systems Journal*, 34(3), 711–735. <https://doi.org/10.1111/isj.12427>
- Nagel, K. M., Grant, D. M., Hahn, B. J., Deros, D. E., & Walker, E. A. (2023). Psychometric properties of two independent measures evaluating uncertainty and ambiguity. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*, 45(4), 964–977. <https://doi.org/10.1007/s10862-023-10075-3>
- Noon, E. J., Schuck, L. A., Gu, S. M., Şahin, B., Vujović, B., & Aydın, Z. (2021). To compare, or not to compare? Age moderates the relationship between social comparisons on Instagram and identity processes during adolescence and emerging adulthood. *Journal of Adolescence*, 93, 134–145. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2021.10.008>
- Pavlenko, G. V. (2019). Tolerance to uncertainty as a resource for students' psychological well-being. *Current problems of psychology*, 7, 47. 208–219 [in Ukrainian] https://www.researchgate.net/publication/374063892_TOLERANTNIST_DO_NEVIZNACENOSTI_AK_RESURS_PSIHOLOGICNOGO_BLAGOPOLUCCA_STUDENTIV
- Sannikova, O. P., & Sannikov, O. I. (2020). Tolerance to uncertainty as a predictor of decision-making by an individual. Bulletin of postgraduate education. Series: Social and behavioral sciences. 12(41), 98–123 [in Ukrainian]. [https://doi.org/10.32405/2522-9931/2522-9958-2020-12\(41\)-98-123](https://doi.org/10.32405/2522-9931/2522-9958-2020-12(41)-98-123)
- Schmidt, P., & Fuchs, T. (2021). The unbearable dispersal of being: Narrativity and personal identity in borderline personality disorder. *Phenomenology and the Cognitive Sciences*, 20(2), 321–340. <https://doi.org/10.1007/s11097-020-09712-z>
- Schwartz, S. J., Luyckx, K., & Vignoles, V. L. (Eds.). (2011). *Handbook of identity theory and research*. Springer Science. <https://doi.org/10.1007/978-1-4419-7988-9>
- Soh, S., Talaifar, S., & Harari, G. (2024). Identity development in the digital context. *Social and Personality Psychology Compass*, 18, 2. <https://doi.org/10.1111/spc3.12940>
- Soronen, A., & Koivunen, A. (2022). Platformed intimacies: Professional belonging on social media. *European Journal of Cultural Studies*, 25(5), 1344–1360. <https://doi.org/10.1177/13675494221079854>
- Swann, W. B. Jr., & Buhrmester, M. D. (2015). Identity fusion. *Current Directions in Psychological Science*, 24(1), 52–57. <https://doi.org/10.1177/0963721414551363>
- Wu, Y., An, Z., Lin, Y., Zhang, J., Jing, B., & Peng, K. (2023). Social media use, uncertainty, and negative affect in times of pandemic crisis. *Digital Health*, 9. <https://doi.org/10.1177/20552076231181227>
- Yang, S., Kim, H., Song, M., Lee, S., & Jang, L. (2024). The Double-Edged Influence of Self-Expansion in the Metaverse: A Two-Wave Panel Assessment of Identity Perception, Self-Esteem, and Life Satisfaction.

Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking, 27(1), 37–46. <https://doi.org/10.1089/cyber.2022.0400>
Yin, L., Feng, J., Hou, W., Wang, P., & Yin, Y. (2024). Smartphone's on, humanness's off: Phubbing breeds dehumanization via subjectivity uncertainty. *Computers in Human Behavior*, 160. Art. 108378. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2024.108378>

Ziemes, J., & Abs, H. (2017). Strong identities and endorsement of human rights: Conflicting or complementary? *South African Journal of Higher Education*, 31(6), 151–166. <https://doi.org/10.20853/31-6-1636>

Отримано редакцією журналу / Received: 02.07.25
Прорецензовано / Revised: 10.07.25
Схвалено до друку / Accepted: 14.07.25

Oleksandr SAFIN, DSc (Psychol.), Prof.
ORCID ID: 0000-0001-5745-8635
e-mail: 245440ss@gmail.com
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

Nataliia MAS, PhD (Psychol.), Assoc. Prof.
ORCID ID: 0000-0003-3940-3985
e-mail: 2005mas@ukr.net
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

Yuliia TEPTYUK, PhD (Psychol.)
ORCID ID: 0000-0002-2918-112X
e-mail: yuliia.teptiuk@gmail.com
Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, Uman, Ukraine

ON THE INFLUENCE OF THE APPLICANT'S VIRTUAL IDENTITY STATUS ON THEIR TOLERANCE OF UNCERTAINTY

Background. In a virtual environment, where uncertainty is a systemic property and social information is excessive and precedes facts, often containing many fakes and contradictory opinions, the most sought-after quality of a user forming their virtual identity is tolerance of uncertainty.

Methods. Adapted methods for assessing virtual identity (Status VI) and tolerance of uncertainty (MSTAT-I) were used. The presence and nature of the relationship were tested using correlation analysis (Pearson's *r*-criterion), regression analysis (Fisher's *F*-criterion), and structural equation modelling (SEM). Data processing was performed using correlation analysis (*r*-criterion), the Kruskal-Wallis *H*-criterion, the Mann-Whitney *U*-criterion, multiple linear regression (least squares method, LSM), and structural equation modelling (maximum likelihood method).

Results. It has been shown that student-aged users with a diffuse virtual identity (VI), who experience difficulties in meaningful, proactive self-expression in a virtual environment, are less tolerant of uncertainty compared to users focused on searching for and/or confirming their VI (achieved, foreclosed, moratorium). In other words, the search for and acceptance of VI are associated with overcoming uncertainty by choosing among various alternatives for expressing the self in a virtual environment. Acceptance of virtual identity increases tolerance of, uncertainty, while the search for virtual identity is associated with a preference for uncertainty. Users with diffuse virtual identity tended to perceive uncertain (new and ambiguous) situations as sources of threat. With age, the understanding of complex situations deepens and interest in new stimuli decreases. It has also been established that the age gradient is more pronounced in men than in women: in the male sample, a significant increase in tolerance of uncertainty was observed in the 18-25 age range.

Conclusions. The article analyzes the contribution of the components and status of virtual identity to the variability of uncertainty tolerance indicators among student-aged users of online platforms. An attempt was made to expand the scope of previous studies on identity psychology and tolerance of uncertainty by considering the components and statuses of virtual identity as predictors of tolerance of uncertainty among young users of online platforms. Accordingly, the relationship between indicators of virtual identity and tolerance of uncertainty was examined in a student-aged sample of online platform users.

Keywords: virtual identity; tolerance of uncertainty; uncertainty; identity; virtual environment; online platforms.

Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів. Спонсори не брали участі в розробленні дослідження; у зборі, аналізі чи інтерпретації даних; у написанні рукопису; в рішенні про публікацію результатів.

The authors declare no conflicts of interest. The funders had no role in the design of the study; in the collection, analyses or interpretation of data; in the writing of the manuscript; or in the decision to publish the results.